

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного гуманітарного
університету д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«30» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

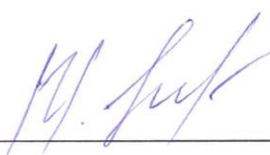
ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОВЕДІНКА

Галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>
Спеціальність	<u>053 «Психологія»</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський) рівень</u>

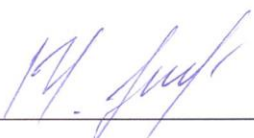
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і психології
протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доктор психологічних наук, професор Лефтеров Василь Олександрович	0673491939	<u>lefтеров.vasil@gmail.com</u>

Завідувач кафедри педагогіки та
психології к.п.н., доцент

Наталя МЕЛЕНЧУК

Гарант освітньої програми
к.п.н., доцент

Наталя МЕЛЕНЧУК

Узгоджено
Начальник навчального відділу

Лариса РАЙЧЕВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5 Загальна кількість годин – 150	Галузь – 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність – 053 «Психологія»	обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		1-й	
		Лекції	
Мова навчання – українська	Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень	20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота та індивідуальні завдання	
		94 год.	134 год.
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Навчальна дисципліна «**Організаційна поведінка**» належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки, вивчення якої передбачено за освітньо-професійною програмою підготовки фахівців освітнього ступеня – магістр за спеціальністю «Психологія».

Мета навчальної дисципліни – розкрити соціально-психологічні характеристики створення та діяльності організацій, а також закономірностей індивідуальної та групової поведінки людини в умовах функціонування в сучасних організаціях.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивчається на початку навчання, рекомендується наявність базових знань з дисциплін: Загальна психологія, Соціальна психологія, Філософія, Соціологія, Психологія особистості, Психологія управління.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Психологія розвитку та особистісного зростання» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає застосування теорій та методів психологічної науки, проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Навчальна дисципліна «Психологія розвитку та особистісного зростання» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати:

1. Розкривати потенціал персоналу організації й обирати напрямки удосконалення її діяльності, використовуючи сучасні психологічні технології
2. Визначати стратегії професійного психологічного втручання, які дозволяли б виключати консерватизм в організації праці.

Уміти:

1. Управляти поведінкою індивіда, групи і команди з метою підвищення ефективності діяльності організації
2. Визначати стратегії професійного психологічного втручання, які дозволяли б виключати консерватизм в організації праці.

Навички:

1. Розробляти такі соціальні проекти організаційних схем, центром яких є людина і її потреби.
2. Проектувати інноваційні зміни і розвиток організації та здійснювати основні напрямки діяльності організаційного психолога.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Історія вивчення та основні поняття теорії організацій і організаційної поведінки.

Розвиток теорії організацій. Історія індустріально-організаційної психології. Інструменти і методи науки. Організації як об'єкт соціологічного, психологічного та політологічного дослідження. Сутність поняття «організаційна поведінка». Поведінка людей в організаціях та соціально-психологічні закономірності розвитку і функціонування різноманітних організацій. Організаційна поведінка як феномен сучасного людського буття. Розробка та використання соціологічної, психологічної та політологічної методології для вирішення проблем організацій та проблем, з якими індивіди і групи стикаються в організаціях.

Організаційна поведінка як наука. Зв'язок організаційної поведінки з іншими дисциплінами. Цілі дослідження організаційної поведінки як наукової дисципліни. Рівні дослідження організаційної поведінки. Фактори, які впливають на організаційну поведінку: внутрішнє середовище організації, зовнішнє середовище організації, люди. Майбутнє організаційної поведінки. Зв'язок організаційної поведінки з психологією управління, соціальною психологією, менеджментом, соціологією, політологією, економікою, правом та іншими галузями науки і практики.

Тема 2. Теорії соціальних груп і організацій.

Поняття групи. Класифікація груп. Реальні (контактні) і умовні групи, малі і великі групи. Функціональна організація малих. Первинні і вторинні групи, групи низького і високого рівня розвитку. Асоціації, корпорації, дифузні групи. Групи включення і референтні групи, групи формальні (офіційні) і неформальні (неофіційні).

Зв'язок динаміки структури груп з поняттям організації. Визначення організації, як сукупності фізичного розподілу ресурсів, що регламентують принципи і процедури її діяльності, а також відносини повноважень і обов'язків між її членами (Ф. Клиланд и В. Кинг, 1974). Організація у вузькому розумінні як будь-яка велика або мала групи з достатньо чіткою формальною структурою.

Механістичний підхід в теорії організацій. Бюрократичний підхід до побудови структур управління організацією. Структурно-функціональний підхід в теорії організацій. Організації як відкриті системи. Сучасні тенденції в дослідженні організацій.

Різноманітність організацій та вимоги до їх створення і функціонування. Формальна організація. Неформальна організація. Стихійна організація. загальні характеристики організації. Ресурси. Розподіл праці по горизонталі. Розподіл праці по вертикалі. Структура організації. Участь персоналу в управлінні організацією: сучасний організаційний стиль.

Тема 3. Основи індивідуальної поведінки.

Сутність понять «особистість», «індивідуальність» та «індивідуальна поведінка», як передумов поведінки людей в організаціях. Методи вивчення особистості. Детермінанти особистості. Сутність та зміст поняття «сприйняття». Етапи процесу сприйняття. Фактори, які впливають на сприйняття. Систематизація сприйняття. Викривлення сприйняття. Управління процесом сприйняття.

Темперамент як індивідуальний чинник поведінки. Риси та особливості характеру. Соціальні індивідуальні риси. Вольові, емоційні, інтелектуальні та моральні якості характеру. Типи характеру, акцентуації характеру та темпераменту. Особистість і національна культура.

Сутність та зміст поняття «цінності», та їх значення для поведінки людини. Типи цінностей. Установки. Сутність поняття «ставлення». Компоненти ставлення: пізнавальний, афективний, поведінковий. Типи відношення до роботи: задоволення роботою, залучення до роботи, відданість

організації. Макіавеллізм, як схема політичної поведінки людини, що зневажає нормами моралі для досягнення політичних цілей. Формування навичок толерантної поведінки.

Сутність поняття «здобуття знань». Модель здобуття знань. Типи стилів здобуття знань. Теорія інструментального обумовлення Б.Ф. Скіннера. Теорія соціального навчання.

Типи відношення індивіда до роботи: задоволення роботою, залучення до роботи, відданість організації. Прогнозування поведінки на основі рис характеру. Управління поведінкою індивідів усередині організації. Особисті характеристики і робочі завдання.

Тема 4. Управління організацією.

Підходи до трактування ролі керівника в організації. Теорії лідерства та управління людськими ресурсами. Владні повноваження і авторитет керівника. Психологічне осмислення ролі і місця керівника в системі управління. Управлінські ролі керівника. Узагальнений портрет керівника організації: особові риси, здібності. Особистісні якості успішних керівників. Навики і знання ефективного керівника.

Проблеми, з якими стикаються керівники. Соціально-психологічні перешкоди ефективного керівництва. Мотиваційна сфера особи керівника: потреби, мотиви. Поняття психологічних типів керівника і їх вплив на управління. Вимоги до особистості керівника, пов'язані із специфікою і особливостями управління.

Тема 5. Управління командами.

Характеристики ефективної команди. Фактори, які впливають на формування командних відносин. Ефективність команди, групова синергія. Ролі членів команди. Ролі, орієнтовані на задачу. Ролі, орієнтовані на взаємовідносини (соціально-емоційну підтримку). Члени команди, які мають подвійні ролі. Сторонні спостерігачі. Класифікація ролей членів команди за М. Белбінім.

Управління командами. Планування і організація діяльності команди. Керівництво в команді. Контроль і оцінка діяльності членів команди

Тема 6. Робота з персоналом організації.

Рекрутинг і відбір персоналу: принципи і методи. Психологічні дослідження для вирішення завдань професійного підбору та визначення професійної компетентності персоналу. Оцінка результативності праці персоналу.

Навчання і підвищення кваліфікації. Роль і призначення програм навчання в сучасних організаціях. Цілі організаційних програм навчання. Соціально-психологічні чинники процесу навчання. Методи навчання персоналу. Навчання без відриву від виробництва. Наставництво. Комп'ютеризоване навчання. Модифікація поведінки. Ротація персоналу. Вивчення реальних виробничих ситуацій. Ділові ігри, рольові ігри, віртуальний тренінг, тренінг самоконтролю, моделювання поведінки, індивідуальний тренінг менеджерів.

Розвиток і планування кар'єри. Розвиток кар'єри і етапи життя. Управління власною кар'єрою. Оцінка ефективності організаційних програм навчання. Ассесмент-центри та технології аудиту персоналу організації.

Професійна мотивація персоналу. Дотримання дисципліни. Мотивація праці, задоволеність роботою і залученість в неї. Зміст теорій мотивації. Теорія потреби в досягненнях. Теорія ієрархії потреб. Відповідно до концепції Маслоу, людина витрачає головні зусилля на поведінкові акти, за допомогою яких задовольняються незадоволені потреби найнижчого рівня. Ці потреби є головною рушійною силою її поведінки доти, доки не будуть задоволені, після чого вони припиняють мотивування поведінки індивідуума. Теорія Альдерфера ERG (existence – потреби існування; relatedness – потреби в соціальних зв'язках; growth – потреби зростання). Зазначена теорія являє собою реорганізований варіант ієрархії Маслоу, однак у теорії ERG не передбачається твердого ранжирування цієї ієрархії.

Абсентеїзм, текучість кадрів, відданість працівника організації і результативність його праці. Безробіття. Боротьба із вживанням персоналом алкоголю і наркотиків, проявами жорстокості в організації. Робота з формування здорового психологічного клімату в організації.

Тема 7. Комунікація в організаціях та організаційна культура.

Основні підходи та проблеми організаційної комунікації. Комунікативний процес в організації. Організаційні комунікативні зв'язки. Дослідження комунікативних зв'язків в організації. Комунікативне середовище в організації. Зовнішня комунікація організації.

Організаційна культура. Дослідження організаційної культури. Відповідність індивідуума і організації один одному. Профспілки. Неформальні групи: організація усередині організації. Зміна технології і організаційна структура.

Тема 8. Управління конфліктами та профілактика стресів в організаціях. Психопрофілактика емоційного вигорання персоналу організації.

Управління конфліктами в організаціях. Конфліктний менеджмент, поняття та методи. Конфлікти між керівниками і підлеглими: причини конфліктів в ланці «керівник-підлеглий», умови і способи попередження конфліктів «по вертикалі», вирішення конфліктів між керівником і підлеглими. Діагностика і прогнозування конфліктів. Трудові конфлікти і шляхи їх вирішення: види і функції трудових конфліктів, шляхи вирішення трудових конфліктів.

Профілактика стресів. Поняття й види стресу. Джерела стресу. Організаційні і особистісні фактори стресу. Модель стресу. Характер впливу стресу на людину. Прояви стресу. Заходи, які попереджають стрес. Засоби подолання стресу. Запобігання низької продуктивності праці, нещасних випадків і скарг з боку персоналу. Синдром емоційного вигорання в умовах організаційної діяльності. Профілактика виробничих стресів та професійного вигорання, способи боротьби з їх наслідками: організаційні заходи; індивідуальні підходи.

Тема 9. Інноваційні зміни та розвиток організації.

Поняття інноваційних змін та організаційного розвитку. Організаційний розвиток та цінності. Моделі змін. Модель процесу змін К. Левіна: розморожування; зміни; заморожування; моделі організаційного розвитку. Планування і впровадження організаційних змін. Оцінка заходів щодо організаційного розвитку. Соціалізація нових працівників. Ресоціалізація.

Впровадження організаційних змін в кампанії. Інноваційний супротив – досвід подолання. Соціологічне та психологічне супроводження організаційного розвитку. Психологічні концепції організаційного розвитку. Шляхи подолання психологічних бар'єрів інноваційних змін організації. Інноваційна організаційна поведінка в міжнародному контексті.

Тема 10. Організаційний психолог: принципи, методи та напрямки роботи.

Психологічне супроводження організаційного розвитку. Основні напрямки діяльності організаційного психолога. Кваліфікаційна характеристика посади психолога організації. Етичні принципи і правила користування психологічною інформацією в умовах організації.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Історія вивчення та основні поняття теорії організацій і організаційної поведінки	14	2	4	8	14	1	1	12
Тема 2. Теорії соціальних груп і організацій	16	2	4	10	16	2	1	14
Тема 3. Основи індивідуальної поведінки	16	2	4	10	16	1	-	14
Тема 4. Управління організацією	12	2	2	8	12	-	1	12

Тема 5. Управління командами	14	2	2	10	14	-	1	14
Тема 6. Робота з персоналом організації	18	2	6	10	18	2	1	14
Тема 7. Комунікація в організаціях та організаційна культура	16	2	4	10	16	-	1	14
Тема 8. Управління конфліктами та профілактика стресів в організаціях. Психопрофілактика емоційного вигорання персоналу організації.	16	2	4	10	16	-	1	14
Тема 9. Інноваційні зміни та розвиток організації	12	2	2	8	12	1	-	12
Тема 10 Організаційний психолог: принципи, методи та напрямки роботи.	16	2	4	10	16	1	1	14
Усього годин	150	20	36	94	150	8	8	134
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЕКЗАМЕН								

5. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Історія вивчення та основні поняття теорії організацій і організаційної поведінки 1. Історія виникнення та сучасні дослідження «Організаційної поведінки». 2. Організаційна поведінка як наука. Предмет, цілі і завдання курсу. 3. Сутність поняття «організаційна поведінка». 4. Зв'язок організаційної поведінки з іншими дисциплінами.	4	1
2	Тема 2. Теорії соціальних груп і організацій. 1. Групова діяльність в організаційних системах. Класифікація груп. 2. Поняття та види організацій. 3. Механістичний підхід в теорії організацій. 4. Бюрократичний підхід до побудови структур управління організацією. 5. Структурно-функціональний підхід в теорії організацій.	4	1
3	Тема 3. Основи індивідуальної поведінки 1. Індивідуальна поведінка, як передумова поведінки в організаціях. 2. Особистісні детермінанти поведінки. 3. Риси та особливості характеру, темпераменту, мотивації особистості. 4. Критеріальна основа поведінки людини. Цінності. 5. Установки як регулятори поведінки.	4	-
4	Тема 4. Управління організацією. 1. Теоретико-прикладні основи управління організацією. 2. Характеристика систем управління персоналом сучасної організації. 3. Складові ефективності управління організацією. 4. Психологічна модель ефективного керівника організацією.	2	1
5	Тема 5. Управління командами. 1. Характеристики ефективної команди. Фактори, які впливають на ефективність команди. 2. Ролі членів команди. 3. Управління командами. Планування і організація діяльності команди..	2	1
6	Тема 6. Робота з персоналом організації. 1. Поняття та основні напрямки роботи з персоналом організації. 2. Рекрутинг та відбір персоналу: принципи та методи.	6	1

	3. Навчання та підвищення кваліфікації персоналу організацій. 4. Оцінка результативності праці персоналу. 5. Професійна адаптація працівників організації. 6. Профілактика поведінкових відхилень (девіацій) персоналу організації.		
7	Тема 7. Комунікація в організаціях та організаційна культура. 1. Організаційна комунікація, основні підходи і проблеми. 2. Зміст комунікативних процесів в організації. 3. Організаційна культура як ціннісно-сміслове ядро організації.	4	1
8	Тема 8. Управління конфліктами та профілактика стресів в організаціях. Психопрофілактика емоційного вигорання персоналу організації. 1. Сутність та чинники організаційних конфліктів. 2. Конфліктний менеджмент в організації. 3. Поняття та види стресу. Організаційні та особистісні фактори стресу. 4. Управління стресами та засоби їх подолання. Профілактика виробничих стресів та професійного вигорання.	4	1
9	Тема 9. Інноваційні зміни та розвиток організації. 1. Поняття інноваційних змін та організаційного розвитку. 2. Моделі змін. Модель процесу змін К. Левіна. 3. Психологічні бар'єри інноваційних змін організації	2	-
10	Тема 10. Організаційний психолог: принципи, методи та напрямки роботи 1. Основні напрямки діяльності психолога організації. 2. Кваліфікаційна характеристика посади психолога організації. 3. Етичні принципи діяльності організаційного психолога і правила користування психологічною інформацією в умовах організації. 4. Оцінка роботи психолога організації	4	1
	Всього	36	8

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Організаційна поведінка» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Історія вивчення та основні поняття теорії організацій і організаційної поведінки. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Історія індустріально-організаційної психології. Концептуальні засади організаційної поведінки. Моделі організаційної поведінки. Закони, що впливають на поведінку людини в процесі спільної діяльності. 2. Творче завдання: Скласти структурно-логічну схему: «Зв'язок психології організацій з психологією управління, соціальною психологією, менеджментом, соціологією, політологією, економікою та іншими галузями науки і практики». Розробити схему «Різноманітність організацій та вимоги до їх створення і функціонування».	8	12
2	Тема 2. Теорії соціальних груп і організацій. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість Організація як система. Соціальна і психологічна підсистеми. Соціальні ролі в організації та особистісний потенціал працівника. Основні процеси групової динаміки: влада, вплив, лідерство. Формування команди як вища стадія групового розвитку. 2. Творче завдання: Розробити прогностичну модель «Майбутнє організаційної поведінки».	10	14
3	Тема 3. Основи індивідуальної поведінки. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: «Я»-концепція та її вплив на поведінку людини в організації. Захисна поведінка. Маніпулятивна поведінка в організації та заходи з її обмеження. Настанови щодо мотивації працівників в організації. 2. Творче завдання: Охарактеризувати поведінку людей з високим рівнем авторитаризму та людей з високим ступенем макіавеллізму.	10	14
4	Тема 4. Управління організацією.	8	12

	1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Управління кар'єрою працівника в організації. Теорії лідерства та управління людськими ресурсами. Організаційний менеджмент: сучасний стан та перспективи розвитку. 2. Творче завдання: Психологічні перешкоди ефективного керівництва організацією – навести та прокоментувати приклади з практичної діяльності. Розробити психологічні рекомендації щодо ефективного управління сучасною організацією.		
5	Тема 5. Управління командами. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Система перформанс менеджменту (управління виконанням) та її елементи. Форми винагородження за виконання робіт в організації. 2. Творче завдання: Визначити риси характеру, які за результатами досліджень в першу чергу визначають поведінку людини на роботі.	10	4
6	Тема 6. Робота з персоналом організації. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Ротація персоналу організації – як форма навчання. Абсентеїзм, плинність кадрів і відданість працівника організації. Інноваційна організаційна поведінка в міжнародному контексті. Формування і розвиток груп в організації. Максимізація ефективності роботи груп. Взаємодія членів групи через роль, статус, норми. 2. Творче завдання: Проаналізувати сучасні психологічні дослідження для вирішення завдань професійного підбору та визначення професійної компетентності персоналу Скласти схему-алгоритм: «Розвиток і планування кар'єри».	10	14
7	Тема 7. Комунікація в організаціях та організаційна культура. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Міжособистісні стосунки в групах та колективах. Комунікативне середовище організації. Переговори в організаційному контексті. Чинник формування та функції організаційної культури. Джерела, цілі, напрями, принципи розвитку організації. Принципи та методи подолання протидії організаційним змінам. 2. Творче завдання: Скласти схему «Організаційні комунікативні зв'язки». Основні функції комунікації в організації та її вплив на поведінку персоналу Проаналізувати організаційну культуру в контексті відповідності індивідуума і організації один одному.	10	14
8	Тема 8. Управління конфліктами та профілактика стресів в організаціях. Психопрофілактика емоційного вигорання персоналу організації. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість:	10	14

	Трудові конфлікти в організації та шляхи їх подолання. Сутність та природа організаційного стресу, його вплив на особистість і діяльність організації. Синдром емоційного вигорання в умовах організаційної діяльності. 2. Творче завдання: Задоволеність роботою і поведінка в організації – здійснити опис за прикладами різних сучасних організацій.		
9	Тема 9. Інноваційні зміни та розвиток організації. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Планування і впровадження інноваційних змін. Організаційний розвиток та цінності. Психологічне супроводження організаційного розвитку. Інноваційна організаційна поведінка в міжнародному контексті. 2. Творче завдання: Скласти план (програму) впровадження організаційних змін в кампанії. Організаційна поведінка інноваційного супротиву – досвід подолання. Опрацювати шляхи подолання психологічних бар'єри інноваційних змін організації.	8	12
10	Тема 10. Організаційний психолог: принципи, методи та напрямки роботи. 1. Виберіть одну з нижченаведених тем, розкрийте її зміст, практичну важливість: Психологічне супроводження організаційного розвитку. Основні напрямки діяльності організаційного психолога. Кваліфікаційна характеристика посади психолога організації. Етичні принципи і правила користування психологічною інформацією в умовах організації. 2. Творче завдання: Робоче місце спеціаліста-психолога в організації – охарактеризувати та скласти макет кабінету психолога. Скласти структурно-логічну схему «Функції психологічної служби організації».	10	14
	Всього	94	134

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, есе, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит
--	--

Питання до іспиту

- Історія виникнення та сучасні дослідження «Організаційної поведінки».
- Організаційна поведінка як наука. Предмет, цілі і завдання курсу.

3. Сутність поняття «організаційна поведінка».
4. Зв'язок організаційної поведінки з іншими дисциплінами.
5. Розвиток теорії організаційної поведінки.
6. Історія індустріально-організаційної психології.
7. Організації як об'єкт соціологічного, психологічного та політологічного дослідження.
8. Організаційна поведінка як основа цивілізаційних схем.
9. Розробка та використання соціологічної, психологічної та політологічної методології для вирішення проблем організацій.
10. Групова діяльність в організаційних системах. Класифікація груп.
11. Поняття та види організацій.
12. Механістичний підхід в теорії організацій.
13. Бюрократичний підхід до побудови структур управління організацією.
14. Структурно функціональний підхід в теорії організацій.
15. Сучасні тенденції в дослідженні організацій.
16. Організації як відкриті системи.
17. Структура організацій.
18. Неформальні групи: організація всередині організацій. Профспілки.
19. Індивідуальна поведінка, як передумова поведінки в організаціях.
20. Особистісні детермінанти поведінки.
21. Риси та особливості характеру, темпераменту, мотивації особистості.
22. Критеріальна основа поведінки людини. Цінності.
23. Установки як регулятори поведінки.
24. Соціальні стереотипи людини та їх вплив на поведінку людини в організацій.
25. Рольова поведінка та її прогнозування в організацій.
26. Вплив рівня самооцінки на поведінку людини.
27. Теоретико-прикладні основи управління організацією.
28. Характеристика систем управління персоналом сучасної організацій.
29. Психологічні складові діяльності ефективного керівника організацією.
30. Організаційний менеджмент: сучасний стан та перспективи розвитку.
31. Теорії лідерства та управління людськими ресурсами.
32. Узагальнений портрет керівника: особові риси, здібності.
33. Характеристики ефективної команди. Фактори, які впливають на ефективність команди.
34. Ролі членів команди.
35. Управління командами. Планування і організація діяльності команди.
36. Типи команд та їх відмінності.
37. Шляхи і засоби формування команди.
38. Критерії ефективності команди.
39. Поняття та основні напрямки роботи з персоналом організацій.
40. Рекрутинг та відбір персоналу: принципи та методи.
41. Навчання та підвищення кваліфікації персоналу організацій.
42. Оцінка результативності праці персоналу.
43. Профілактика поведінкових відхилень (девіацій) персоналу організацій.
44. Професійна мотивація персоналу.
45. Ассесмент-центри та технології аудиту персоналу організацій.
46. Ротація персоналу організацій – як форма навчання.
47. Управління власною кар'єрою в умовах організацій.
48. Абсентеїзм, плинність кадрів і відданість працівника організацій.
49. Організаційна комунікація, основні підходи і проблеми.
50. Зміст комунікативних процесів в організацій.
51. Організаційна культура як ціннісно-смісловне ядро організацій.
52. Зовнішня комунікація організацій.
53. Переговори в організаційному контексті.
54. Дослідження організаційної культури.
55. Комунікативне середовище організацій.

56. Сутність та чинники організаційних конфліктів.
57. Конфліктний менеджмент в організації.
58. Поняття та види стресу. Організаційні та особистісні фактори стресу.
59. Управління стресами та засоби їх подолання.
60. Профілактика виробничих стресів та професійного вигорання.
61. Діагностика і прогнозування конфліктів.
62. Трудові конфлікти і шляхи їх вирішення.
63. Організаційний стрес як складова сучасного соціального життя.
64. Характер впливу стресу на людину.
65. Моделі стресу та його подолання.
66. Поняття інноваційних змін та організаційного розвитку.
67. Моделі змін. Модель процесу змін К. Левіна.
68. Психологічні бар'єри інноваційних змін організації.
69. Планування і впровадження інноваційних змін.
70. Організаційний розвиток та цінності.
71. Соціологічне та психологічне супроводження організаційного розвитку.
72. Основні напрямки діяльності організаційного психолога (соціолога, політолога).
73. Кваліфікаційна характеристика посади психолога організації.
74. Етичні принципи і правила користування психологічною інформацією в умовах організації.

8. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

(для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 1 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лефтеров В.О. Організаційна поведінка: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») / В.О. Лефтеров, К.С. Алексенцева-Тімченко. Одеса: Фенікс, 2018. 31 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»).

2. Лефтеров В.О. Проведення інтерактивних практичних та контрольних оціночних занять з навчальної дисципліни «Організаційна поведінка»: практикум. Одеса: Фенікс, 2020. 65 с. (<https://hdl.handle.net/11300/13235>)

3. Євтушенко В. А. Організаційна поведінка : конспект лекцій. В. А. Євтушенко, М. М. Кудінова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 84 с.

4. Лепейко Т. І. Організаційна поведінка : навчальний посібник / Т. І. Лепейко, С. В. Лукашев, О. М. Миронова. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 156 с.

5. Костюков С. М. Міжнародні організації та союзи (організаційні форми, принципи, функції) / С. М. Костюков, В. Г. Пилипчук, М. І. Костюченко. К. : Служба безпеки України, 2006. 352 с.

6. Молчанова А. О., Воляник І. В., Кондратьєва В. П. Організаційна поведінка: Навч. посібн. / за наук. ред. А. О. Молчанової. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2015. 176 с.

7. Організаційна поведінка. Навчальний посібник для здобувачів денної та заочної форм навчання спеціальності „Менеджмент організацій” / Укладач: М. В. Матушкіна, Старобільськ, 2016. 200 с.

8. Психологія управління : навч. посібник : рекомендовано МОН України // за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. К. : СІК ГРУП Україна, 2013. 293 с.

9. Кочубей Н.В. Соціокультурна діяльність : навч. посіб.: рекомендовано МОН України / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Суми : Унів. кн., 2016. 122 с.

Допоміжна

1. Власова О.І. Соціальна психологія організацій та управління: Підручник. Видавництво К:ЦУЛ, 2010. 396 с.

2. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і згода. Основи теорії конфліктів. К., 1996.

3. Кочубей Н.В. Соціокультурна діяльність : навч. посіб.: рекомендовано МОН України / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Суми : Унів. кн., 2016. 122 с.

4. Лютенс Ф. Організаційна поведінка : Підручник для студентів. Київ : Основи, 2001. 249 с.

5. Психологія управління : навч. посібник : рекомендовано МОН України // за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. К. : СІК ГРУП Україна, 2013. 293 с.

6. Стеценко С. Г. Глобалізація та право: національний вимір: монографія / С. Г. Стеценко, Л. О. Васечко. К. : Атіка, 2012. 132 с.

7. Швалб Ю.М., Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі. Київ.; Лібра, 1998. 270 с.

8. Van Maanen J. 2005. Mickey on the move: observations on the flow of culture in the multinational corporation. In *Organizational Theory and the Multinational Corporation*, ed. E Westney, pp. 255–300. New York: St. Martin's. 2nd ed.
9. Cascio WF, Aguinis H. 2008. Research in industrial and organizational psychology from 1963 to 2007: changes, choices, and trends. *J. Appl. Psychol.* 93(5):1062–81
10. Riggio, R. E. *Introduction to industrial-organizational psychology* (5th ed.). Upper Saddle River: Prentice Hall, 2008.
11. Zedeck, S. (Ed.) *APA Handbook of industrial-organizational psychology*. Washington, DC: APA, 2011.

Інформаційні ресурси

1. НМЦ дистанційного навчання АПН України при ДНУ. URL: http://distance.dnu.edu.ua/ukr/index_ukr.html
2. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник. К.: МАУП, 2003. 360 с. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://subject.com.ua/pdf/256.pdf>
3. Психологія: схеми, таблиці, коментарії: навчально–наочний посібник / [друге перероблене видання.] / О.М Пасько., О.М. Цільмак. [за загал. ред. Цільмак О.М.] Одеса: ОДУВС, 2015. 271 с. з іл. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: http://www.oduvs.edu.ua/navch_pidruch_psixolog.html. Назва з екрану